

Sygn. akt I ACa 290/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Biedroń (spr.)
Sędziowie:	SSA Adam Jewgraf SSA Tadeusz Nowakowski
Protokolant:	Małgorzata Kurek

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **B. P.**

przeciwko **B. A.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 27 grudnia 2011 r. sygn. akt VI GC 193/10

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Legnicy pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Legnicy zasądził od pozwanej B. A. na rzecz powódki B. P. kwotę 157.128,30 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 16 marca 2009 r. do dnia zapłaty (pkt I); zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.100 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) i nakazał pozwanej B. A. uiścić na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Legnicy) kwotę 6.357 zł tytułem części opłaty od pozwu, od której uiszczenia powódka została zwolniona (pkt III).

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia faktyczne:

Powódka prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą „(...) dokonując sprzedaży detalicznej m.in. w sklepach: przy ulicy (...) w C., przy (...) w J. oraz przy (...) w B.. Pozwana, która pracowała w szkole powódki na stanowisku dyrektora ds. administracyjnych i współpracowała z powódką w prowadzeniu jej sklepów od grudnia 2008 r. zaczęła czynnie prowadzić własną działalność gospodarczą pod firmą (...)1 B. A.”, w zakresie detalicznej sprzedaży odzieży. Przejęła

wówczas od powódki prowadzenie sklepów w C., J. i B.. W związku z przejściem tych sklepów pozwana nabyła od powódki ich wyposażenie i towary handlowe na łączną kwotę 157.128,30 zł.

Nabycie przez pozwaną w/w przedmiotów zostało udokumentowane wystawionymi przez powódkę fakturami VAT, w których jako sposób zapłaty wpisano: „gotówką w terminie 90 dni do 15 marzec 2009 r.”. Powódka wyzwała pozwaną do zapłaty należności wynikających z w/w faktur.

Pozwana nie zapłaciła powódce gotówką za przyjęty towar i wyposażenie. Powódka pożyczła od pozwanej pieniądze o nieokreślonej wysokości.

Pozwana jest w posiadaniu dokumentów umów pożyczek: z dnia 22 marca 2004r. na kwotę 3.000 zł, z dnia 13 maja 2005r. na kwotę 3.000 USD, z dnia 24 maja 2005r. na kwotę 3.000 USD i dwóch umów z dnia 5 września 2009r., każda na kwotę 55.000 zł. Z treści umów wynika, że pozwana udzieliła pożyczek w/w kwot powódce (umowy z dnia 13.05.2005r. i 5.09.2009r.), powódce reprezentującej Stowarzyszenie (...) (umowa z dnia 22.03.2004r.) lub Stowarzyszeniu (...) (umowa z 24.05.2005r.). Na wszystkich umowach widnieje podpis powódki w miejscu pożyczkobiorcy.

Z informacji Prokuratury Okręgowej w L. wynika, że postępowanie przygotowawcze w sprawie o sygn. akt V Gs. 18/10/ Sp (c) pozostaje w toku, a powódce B. P. nie przedstawiono w nim zarzutów.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy ocenił, że powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że należności dochodzone przez powódkę w rozpoznawanej sprawie były wykazane co do zasady i co do wysokości. Pozwana twierdziła jednak, że strony rozliczyły się z przedmiotowych umów sprzedaży wyposażenia sklepów i towarów handlowych bezgotówkowo, w momencie przejścia sklepu przez pozwaną w ten sposób, że wartość uzyskanego przez pozwaną mienia została zaliczona na poczet zasłużenia powódki względem pozwanej powstałego w latach 2007-2008, w łącznej kwocie 300.000 zł. Tym samym należności wynikające z powoływanych przez powódkę faktur zostały przez nią w całości uregulowane. Z ostrożności procesowej podniosła również zarzut ich potrącenia z wierzytelnościami pozwanej wobec powódki wynikającymi z 6 umów pożyczek opisanych w sprzeciwie od nakazu zapłaty.

Zdaniem Sądu Okręgowego oba zarzuty pozwanej nie zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd I instancji ocenił mianowicie, że pozwana nie wykazała, iż strony złożyły zgodne oświadczenia woli w kwestii bezgotówkowego rozliczenia się z tytułu przejętego przez pozwaną towaru i wyposażenia, w sytuacji gdy powódka stanowczo temu zaprzeczała, a określony w fakturach VAT sposób zapłaty - gotówką, z odroczonym terminem płatności wskazywał, że w momencie wystawiania rachunków strony nie były rozliczone. Sąd Okręgowy uzasadniał oceniając zeznania świadków pozwanej, iż świadkowie zeznający, że powódka potwierdziła, iż pozwana rozliczyła się z nią z przekazanego mienia, nie potrafili wskazać w jakim czasie doszło do rozliczenia i w jaki sposób, nie znali też kwoty rozliczenia. Dodatkowo większość świadków łączyły określone stosunki osobiste, majątkowe lub finansowe ze stronami, np. niektórzy świadkowie oskarżali powódkę o wyłudzenie od nich pieniędzy, co budziło wątpliwość co do ich bezstronności. Dodatkowo Sąd wskazał, że pozwana nie przedstawiła żadnych dokumentów obrazujących rzekome zadłużenie powódki z lat 2007-2008, ale nawet gdyby uwzględnić zeznania świadków, z których wynikało, iż powódka pożyczła od pozwanej pieniądze, to nie zostało ustalone jakiej wysokości to były kwoty, kiedy zostały pożyczone, na jakiej podstawie, a przede wszystkim, że strony wspólnie postanowiły zaliczyć na poczet wskazanego zadłużenia przejęte przez pozwaną mienie, gdyż pozwana nie złożyła oświadczenia o potrąceniu w tym zakresie.

Natomiast w kwestii zarzutu potrącenia, to Sąd Okręgowy uznał, iż nie zostały spełnione wymogi z art. 479¹⁴ § 4 k.p.c., tj. pozwana nie udowodniła za pomocą dokumentów istnienia przedstawionych do potrącenia wierzytelności wzajemnych, a ponadto faktem jest, że z treści umów z dnia 22.03.2004r. i z dnia 24.05.2005r. wynikało, iż pożyczki zostały udzielone na rzecz Stowarzyszenia (...), a nie powódki.

Na tej podstawie Sąd Okręgowy, w oparciu o art. 535 k.c., art. 354 § 1 k.c. i art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 157.128,30 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 16 marca 2009 r. do dnia zapłaty.

Orzeczenie o kosztach procesu wydano na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.02.163.1349).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana, która zaskarżając go w całości, zarzuciła:

I. Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 461 k.c. przez bezzasadne oddalenie zgłoszonych na posiedzeniu w dniu 4 listopada 2011 r. wniosków dowodowych pozwanej, choć okoliczności, na które dowody te zostały zgłoszone, mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

2. art. 328 § 2 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób niekompletny, w szczególności bez wskazania przyczyn, dla których Sąd I instancji uznał prawidłowość faktur wystawionych przez powódkę (...); a także bez wyjaśnienia niejasnych okoliczności związanych z domaganiem się przez powódkę zwrotu rzekomej należności po upływie ponad półtora roku czy przekazaniem przez powódkę pozwanej kwoty 80.000 zł w czerwcu 2009 r.

3. art. 479¹⁴ § 4 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 498 k.c. i art. 499 k.c. przez nieuwzględnienie zarzutu potrącenia oraz bezzasadne i błędne ustalenie, że pozwana w toku postępowania nie udowodniła dokumentami swoich wierzytelności wobec powódki;

II. sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału, a w szczególności:

1. błędne ustalenie, iż przedstawione dokumenty zatytułowane fakturami zostały sporządzone rzetelnie i odzwierciedlają rzeczywistą treść faktur dokumentujących przedmiotową transakcję;

2. błędne ustalenie, iż pozwana nie zapłaciła powódcie za towary będące przedmiotem umowy sprzedaży z grudnia 2008 r., choć potwierdzają to dowody zgromadzone w trakcie postępowania, w szczególności zeznania świadków, dokumenty związane z licznymi pożyczkami zaciągniętymi przez powódkę od pozwanej oraz fakt oddania przez powódkę pozwanej w czerwcu 2009 r. kwoty 80.000 zł.

Wskazując na powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych, ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Legnicy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny zgadza się z zarzutem naruszenia przepisów postępowania tj. art. 479¹⁴ § 4 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 498 k.c. i art. 499 k.c. przez nieuwzględnienie zarzutu potrącenia oraz bezzasadne

i błędne ustalenie, że pozwana w toku postępowania nie udowodniła dokumentami swoich wierzytelności wobec powódki.

Sąd Apelacyjny odmiennie niż Sąd Okręgowy przyjmuje, iż zarzut potrącenia został skutecznie zgłoszony w części obejmującej wierzytelności pozwanej z tytułu umów pożyczek z dnia 13.05.2005r. i 5.09.2009 r. wiążących strony niniejszego postępowania. Wierzytelności te zostały wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego, wykazane dokumentami, z których wynika fakt zawarcia umowy pożyczki oraz jej treść. Inną kwestią jest, czy wierzytelności powyższe, wobec twierdzeń powódki (k. 137), istnieją, jednak wykazanie okoliczności na które powódka się powołała, zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu, obciąża powódkę, a nie pozwaną. Sąd Okręgowy nie odniósł się z powodu błędnego zastosowania art. 479¹⁴ §4 kpc do zarzutów powódki, a bez dokonania ich oceny, nie ma podstaw do stanowczego przesądzenia czy wierzytelności przedstawione do potrącenia faktycznie przysługują pozwanej i jaka jest ich wysokość.

Jeśli zaś chodzi o pozostałe umowy pożyczek przedstawione przez pozwaną to wynika z nich, iż pożyczkobiorcą jest Stowarzyszenie (...), w imieniu którego powódka zaciągnęła zobowiązania. W tym kontekście Sąd Okręgowy winien zbadać, czy stowarzyszenie to ma osobowość prawną, czy też jest to stowarzyszenie zwykłe. Rozróżnienie to ma istotne znaczenie, gdyż w przypadku ustalenia, że jest to stowarzyszenie zwykłe, przyjęć by trzeba, że odpowiedzialność za zobowiązanie powstałe w związku z oświadczeniem woli złożonym przez osobę wybraną do reprezentowania stowarzyszenia ponosić będzie ta osoba. Z art. 40 ust. 2 ustawy z 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach nie wynika bowiem, by przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie mógł zaciągać zobowiązania ze skutkiem dla stowarzyszenia. Podkreślenia bowiem wymaga, że zobowiązanie majątkowe, za które odpowiadać będą wszyscy członkowie stowarzyszenia, muszą być zaciągnięte przez wszystkich członków osobiście lub działając przez pełnomocnika na zasadach i w sposób określony w przepisach Kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie.

Ustalenie, czy Stowarzyszenie (...) ma osobowość prawną, pozwoli w konsekwencji na przesądzenie, czy pozwana mogła przedstawić do potrącenia wierzytelności z ww. umów pożyczki.

Ponadto wskazać należy, że w niniejszej sprawie pozwana konsekwentnie wywodziła, iż po jej stronie nie istnieje obowiązek zapłaty powódce kwoty 157.128,30 zł, gdyż strony bezgotówkowo rozliczyły się za sporny towar i wyposażenie sklepów przejętych przez pozwaną. Pozwana wskazywała także, że nie zaakceptowała faktur z dnia 15 grudnia 2008 r. z adnotacjami w miejscu sposobu zapłaty „gotówką w terminie 90 dni do 15 marzec 2009 r.”, które dopisała powódka, która też dostarczyła przedmiotowe faktury do księgowej.

Materiał dowodowy zebrany na powyższą okoliczność, obecnie nie pozwala na odmienną ocenę, niż dokonana przez Sąd Okręgowy, który uznał, iż pozwana nie wykazała, aby strony złożyły zgodne oświadczenia woli w kwestii bezgotówkowego rozliczenia się z tytułu przejętego przez pozwaną towaru i wyposażenia, tj. faktycznego skompensowania ww. wierzytelności z wierzytelnościami pozwanej, które miały wynikać z udzielanych powódce w latach 2007-2008 pożyczek na łączną kwotę 300.000 zł.

Rację ma jednak apelująca wskazując (pośrednio), że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie przeprowadził postępowania dowodowego w znacznej części i nie wyjaśnił wszystkich wątpliwości, co uniemożliwia jednoznaczne stwierdzenie, że powyższa ocena jest prawidłowa. Należy wskazać w szczególności, że brak jest ustaleń odnośnie dokonanej w czerwcu 2009 r. przez powódkę wpłaty na rzecz pozwanej kwoty 80.000 zł tytułem zwrotu pożyczki. Na powyższą okoliczność zeznawała świadek A. B., a także miał zeznawać świadek A. K., jednak Sąd Okręgowy na posiedzeniu w dniu 4 listopada 2011 r. niezasadnie pominął ten wniosek dowodowy pozwanej. Nie można zgodzić się z oceną Sądu Okręgowego, iż przeprowadzenie tego dowodu było bezprzedmiotowe. Trafnie podnosiła apelująca, że w sytuacji, gdy obie strony mają względem siebie wierzytelności, to zwykle następuje ich potrącenie. Zatem postępowanie powódki po dokonaniu powyższych ustaleń, powinno być powtórnie przedmiotem oceny Sądu I instancji.

Podobnie należy odnieść się do wniosku o zobowiązanie świadka M. T. do przedłożenia rejestru faktur oraz pokwitowania przekazania dokumentacji księgowej wskazującego na datę przekazania pozwanej przedmiotowych

faktur. Wprawdzie sam ten dowód nie może przesądzić sprawy, jednak w powiązaniu z innymi, może być przydatny w końcowej ocenie materiału dowodowego.

Sąd Apelacyjny zgadza się zatem z zarzutem naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 227 k.p.c., choć wskazać należy, że jeśli apelujący wskazuje na pominięcie określonego dowodu w wyniku wadliwej oceny, że nie jest on istotny dla rozstrzygnięcia sprawy, to zarzut naruszenia tego przepisu powinien być powiązany z art. 217 § 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 r., I CSK 475/10).

Z tych przyczyn za uzasadnione należy uznać zarzuty naruszenia prawa procesowego, które miały wpływ na wynik sprawy. Sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego w znacznej części, co uniemożliwiło dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych, to zaś skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy co powoduje z mocy art. 386 § 4 kpc uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy, przyjmując prawidłowe reguły rozkładu ciężaru dowodów, przeprowadzi postępowanie dowodowe w wyżej wskazanych kierunkach, dokonując stosownej oceny twierdzeń i zarzutów stron sporu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

Orzeczenie w przedmiocie kosztów procesu za instancję odwoławczą wydano na podstawie art. 108 §2 kpc.